

KARL RINNER

Makar sa zakašnjenjem želimo se pridružiti svim onim geodetskim i srodnim časopisima u svijetu i Europi koji su objavili osvrte u povodu smrti o. Univ. Prof. Dipl. Ing. Dr. E. h. mult. Karla Rinnera, jednog od rijetkih, vjerojatno i jedinoga pravog univerzalnog geodeta 20. stoljeća, koji je svojim dobrim djelima, uz ostalo, zadužio i geodeziju u Republici Hrvatskoj.

Prof. Rinner se dugo i hrabro borio protiv neizlječive bolesti, te se podvrgnuo nekolikim operacijama. Njegov optimizam ga nije napuštao, pa je i dalje znao dolaziti u nove geodetske prostore na Tehničkom sveučilištu u Grazu. Tako se svima njegovim znancima činilo da je otišao iznenada, a umro je u velikim bolovima 27. kolovoza 1991. u 80. godini života. Pogreb profesora Rinnera bio je u Grazu 2. rujna 1991., a nazočna je bila i mala delegacija Geodetskog fakulteta iz Zagreba: tadašnji dekan prof. dr. ing. Miljenko Solaric i potpisnik ovih redova. Urna s pokojnikovim pepelom je 31. listopada 1991. prenijeta na privatno groblje u Hart (kod grada Gratkorn).

Vjerojatno ni jedan geodet do sada nije imao tako veličanstven pogreb kao dragi prof. Rinner. Skupili su se ne samo njegovi nekadašnji učenici i kolege iz Austrije, nego i mnogobrojni njegovi štovatelji iz susjednih europskih zemalja, pa i iz daleka. Oproštajni govor održao je dr. Josef Kreiner, državni poglavar Štajerske. Njegovi najbliži kolege su, pored očigledne tuže, pokazivali i tihi ponos da su mogli biti suradnicima tako velikog stručnjaka i znanstvenika kakav je bio prof. Rinner. A svi prisutni imali su na umu misao: otišao je jedan od najvećih geodeta današnjice i zaslužen ušao u povijest geodetske znanosti.

Ranije je u ovom našem časopisu potpisnik ovih redova već dva puta pisao o profesoru Rinneru, i to u povodu 65. i 70. godišnjice njegova života (1978, 1—3, 44—46. i 1983, 49—50), pa se sada neće ponavljati bitni detalji iz njegova življenja i djelovanja. Naše čitateljstvo će u ta dva osvrta naći dostatno elemenata koji dokazuju zaista rijetku svestranost (»univerzalnost«) pokojnika, ali će ne samo u tom smislu sjajno poslužiti *isječak iz članka prof. H. Moritza »Karl Rinner und die universale Geodäsie«*, objavljenog u publikaciji »Geodaesia Universalis« (u seriji »Mitteilungen der geodätischen Institute der Technischen Universität Graz, Folge 40, 1982), urednik koje je bio sam prof. Moritz, kao najuspješniji nekadašnji student i poslije najbliži prijatelj prof. Rinnera. Taj poučni tekst glasi: »Da li postoji neki skupni pojam — univerzalna geodezija — koji i danas ima svoje logično i praktično opravdanje, Osobnost Karla Rinnera je uvjerljivi i odmah uočljivi primjer za to. Njegova djelatnost seže od katastra do fotogrametrije, od inženjerske izmjere do satelitske geodezije, od triangulacije do mjerenja Zem-

ljinih plimnih valova. Na predodžbi nekakve univerzalne geodezije utemeljen je također dodiplomski studij geodezije, kakav postoji u mnogim državama, osobito u Europi. — U ostalim zemljama je, doduše, podjela na »surveying« i »geodesy« znatno izraženija. U Americi dolaze geodeti (u smislu »geodesy«) češće iz područja matematike i fizike nego iz mjerništva (»surveying«). Specijalizacija postaje sve veća. Dapače, jedan specijalist iz teorijske geodezije mjerenje je zaboravio (ako je to uopće nekad radio), a inženjerski geodet sluša često s nevjericom o geoidu i otklonima vertikalne. — Ponekad se Karl Rinner označuje kao »zadnji univerzal-geodet«. S jakim naglaskom na zadnjoj riječi, to je nedvojbeno istina. Na cijelom svijetu teško da postoji još jedna osoba koja s **jednakom** širinom i jednakom dubinom prekriva cjeloviti spektar geodezije. — Osjetljivog sluha postaje se ako prva riječ (»zadnji«) dobije prejak naglasak. Tada to nekako zatitra slično »posljednjem vitezu«, kao da bi geodezija, kao univerzalni pojam, bila stvar prošlosti. Ovdje djelimo potpuno mišljenje Karla Rinnera, koji dolazi do izražaja u sljedećem citatu: *»Geodezija je prema samom značenju riječi znanost o razdjeljivanju Zemlje. Da bi se moglo razdjeljivati, moraju biti poznati oblik i veličina razdjeljivanog objekta, te principi po kojima se treba dogoditi razdjeljivanje. Prvo pitanje tiče se oblika Zemlje ili njezinih dijelova, drugo pak inženjerske djelatnosti pri razdjeljivanju i promjeni Zemljine površine. Prema tome, geodezija ima dva korijena: jedan geoznanstveni koji se bavi pitanjem oblika Zemlje i njenog prikazivanja, te jedan inženjersko-znanstveni, koji proizlazi iz djelatnosti povezane s inženjerskim projektima. Oba korijena su važna i jednako vrijedna, stoga se ni jedan ne smije zanemariti«.* — Mi smo, dakle, uvjereni da, kao i prije, postoji jedinstvo naše znanosti, koje sa stalno povećavajućom širinom pojedine specijalizacije zahtijeva da specijalizacija ne smije ići toliko daleko da bilo koji specijalist ne može više voditi osmišljeni stručni dijalog. Jedan »teorijski geodet« mora da je bar jednom u svom životu uredno mjerio, dok će direktor geodetske uprave u sljedećim desetljećima imati puno više posla s geoidom i satelitskom geodezijom, nego što možda danas misli«.

Uz mnoge druge doprinose općem razvoju geodezije, Karl Rinner će ostati zapamćen po tomu što je *geodetskog stručnjaka prvi nazvao »notarem Zemlje«*, ali i po vjerojatno najsvobuhvatnijoj definiciji geodezije (iz 1981. godine): *»Geodezija je znanost o izmjeri i prikazivanju Zemlje, uključujući njeno polje sile teže, te drugih nebeskih tijela, u jednom trodimenzionalnom vremenski zavisnom prostoru«.*

Budući da je ove godine »Geodetski list« postao konačno glasnikom hrvatskih geodetskih djelatnika, neka budu dopuštene još nekolike misli o neprocjenjivoj pomoći koju je pokojni profesor Rinner nesebično pružio hrvatskoj geodeziji! Prema potpisniku ovih redaka prof. Rinner se postavljao uvijek pokroviteljski, ali istodobno i sasvim prijateljski. Zato je, kada me je tamo negdje 1980. zaokupirala ideja o osnivanju prve stanice za opažanja plimnih valova Zemljine kore (uz morske imaju i mase kore svoje plime i oseke), prof. Rinner spremno stavio na raspolaganje skupi stacionarni gravimetar, pa nam je njegov bliski suradnik dr. H. Lichtenegger pomagao instalirati ga u Stanici Zagreb. Kada smo se nakon toga kolega prof. dr. M. Solarić i ja odlučili da učinimo prve korake na uvođenju satelitske geodezije u nas, točnije na Opservatoriju Hvar Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, dakako da sam se sjetio prof. Rinnera. Obratili smo mu se, a on bio opet spreman izići nam u susret. Zbog izostanka propisane suglasnosti ondašnjih vojnih vlasti od posebno isplaniranog projekta YUGDOC nije bilo ništa, ali smo zato na »Doplerovskoj (Satelitskoj) stanici« pri Opservatoriju Hvar (OH) obavili prva (!) opažanja te vrsti u nas. I to sudjelujući najprije u projektu I(G)DOC82, a zatim u dotad najvećoj Zapadno-istočnoj doplerovskoj opažачkoj kampanji-WEDOC2, koju je uspješno vodio sam prof. Rinner. I na kraju, ponukan silnim napretkom koje su austrijski kolege postigli u određivanju plohe geoida i ostalih karakterističnih veličina Zemljinog polja sile teže, potražio sam još jednom dobrog prof. Rinnera i on je nama na Geodetskom fakultetu u Zagrebu odmah posudio Zeiss-Ni2-astrolab za neophodna noćna astronomska mjerenja na »novim geoidnim točkama«, a u svrhu određivanja pripadnih astro-geodetskih otklona vertikalne.

Opće je uvjerenje da je smrću prof. dr. Karla Rinnera svjetska geodezija izgubila jednog od najvećih stručnjaka i znanstvenika današnjice. Mi smo mu s Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pa i geodeti Republike Hrvatske, duboko zahvalni za značajnu podršku pri međunarodnoj afirmaciji hrvatske geodezije, koja donosi korisne plodove i u njenoj vlastitoj konsolidaciji, te nužnom kontinuiranom napretku.

Krešimir Čolić